

УДК 615.825:616-053.2:316.356.2

Ступінь обізнаності батьків щодо застосування засобів фізичної реабілітації для дітей, які часто хворіють

Демченко Л. В.

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка,
Навчально-науковий інститут фізичної культури,
Суми, Україна

Мета: встановити ступінь обізнаності батьків щодо застосування засобів фізичної реабілітації для дітей, які часто хворіють на гострі респіраторно-вірусні інфекції.

Матеріал і методи: аналіз науково-методичної літератури, опитування та анкетування. У дослідженні взяли участь 54 родини дітей, які часто хворіють.

Результати: описано та встановлено ступінь обізнаності батьків у сфері фізичної реабілітації дітей, які часто хворіють, визначено рівень батьківської зацікавленості до співпраці. Представлено тематичний план семінарів з батьками.

Висновки: підвищення ступеня обізнаності батьків шляхом навчання та роз'яснення є однією з передумов досягнення високої результативності в оздоровчо-відновлювальному процесі дитини, яка часто хворіє.

Ключові слова: діти, які часто хворіють, батьківська обізнаність, фізична реабілітація.

Вступ

На сьогодні пріоритетним завданням нашої країни є охорона дитинства, одним із напрямком якої є зниження чисельності захворюваності серед дітей та сприяння гармонійному розвитку дитини. За останніми статистичними показниками в структурі захворюваності дітей перше місце займають хвороби дихальної системи, серед яких переважають респіраторні захворювання [6; 8–10].

Дітей, у яких кількість респіраторних захворювань на рік дорівнює або перевищує 4 рази, відносять до категорії часто хворюючих [1; 7]. Часті та тривалі захворювання сприяють виникненню патологічного процесу у зростаючому організмі, який може слугувати причиною порушення процесів росту та розвитку, дозрівання функціональних систем, що істотно знижує якість життя не лише дитини, але і її батьків. О. В. Пешкова зазначає, що у дітей, які часто хворіють на ГРЗ, навіть при перенесенні захворювання в легкій формі, знижуються функції центральної нервової, серцево-судинної, дихальної, м'язової й інших систем у значно більшій мірі, ніж у дітей, які рідко хворіють [4]. В. Ю. Альбіцький та співав. вказують, що патологічний процес і морфофункціональні відхилення знижують резистентність дитячого організму, що веде до повторних епізодів хвороби [1]. А. Ю. Полянїна зі співав. наголошує, якщо із розрахунку соціально-економічної вагомості взяти той факт, що після перенесених інфекцій нерідко розвиваються серйозні соматичні та неврологічні ускладнення, лікування яких є складним завданням, тоді стає зрозумілим особливе значення реабілітації таких дітей [5].

Останніми роками дітям, які часто та тривало хворіють, приділяється значна увага [3], а саме з питань корекції фізичного стану та організації фізичного виховання

(Л. А. Соловьева 2014, Л. В. Козіброда 2006, О. М. Мятіга, 2004); особливостей розвитку психічних функцій (А. В. Катасонова, 2006, О. В. Владімірова, 2012); профілактики та оздоровлення (К. Л. Вахова, 2004, В. О. Іванов, 2007, М. Г. Михайлова 2009), з питань пріоритетного застосування окремих засобів реабілітації: використання лікувальної фізичної культури (О. В. Пешкова, 2015), застосування рефлексотерапії (В. В. Полунїна, 2008), проведення бальнеотерапії (Д. Х. Балалаєва, 2010), ароматерапії (О. В. Толкачова, 2009, Т. Є. Христова, 2012, О. М. Конова із співавт., 2014), гідрореабілітації (О. С. Козлова, 2015) та ін. Багатофакторність впливу на корекцію відхилень у стані здоров'я дає неабиякі можливості прогнозувати зниження показників чисельності захворювань на респіраторно-вірусні інфекції серед дитячого населення чи принаймні зниження агресивності протікання хвороби. Одним із факторів, який впливає на процес реалізації розроблених програм, на нашу думку, є позиція батьків. У більшій мірі вона залежить від ступеня обізнаності в сфері запропонованої програми.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана згідно з планом науково-дослідної роботи ННІФК Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка МОН України на 2011–2015 рр. за темою «Підвищення рівня здоров'я та фізичної підготовленості різних груп населення засобами фізичної культури» (номер державної реєстрації 0111U005736) та за темою «Теоретико-методологічні і організаційно-методичні проблеми здоров'я і фізичної реабілітації та корекційної педагогіки» (номер державної реєстрації 0107U002826) на 2015–2021 рр.

Мета дослідження: встановити ступінь обізнаності батьків щодо застосування засобів фізичної реабілітації для дітей, які часто хворіють на гострі респіраторно-

вірусні інфекції.

Завдання дослідження:

1. Розробити запитальник для визначення ступеня обізнаності батьків та проаналізувати отримані результати.

2. Підготувати та провести курс навчально-роз'яснювальних занять для батьків дітей, які часто хворіють на респіраторно-вірусні інфекції.

Матеріал і методи дослідження

У дослідженні використовувались наступні методи: аналіз науково-методичної літератури, опитування та анкетування. Дослідження проводилося на базі навчально-виховного комплексу № 11 «Журавонька». В анкетуванні взяли участь батьки дітей, які часто хворіють, середнього дошкільного віку, усього 54 родини.

Результати дослідження та їх обговорення

Діти, які часто хворіють, це той контингент населення, який потребує неабиякої уваги [2] з боку фахівців та батьків, участь яких є невід'ємною складовою частиною усього оздоровчо-відновлювального процесу. Ефективність застосування фізичної реабілітації залежить від рівня зацікавленості та готовності до співпраці учасників цього процесу. Як правило, якщо учасник оздоровчого процесу має певний багаж знань з приводу використання засобів оздоровлення чи відновлення, методики їх проведення та цінності її застосування, то існує велика ймовірність високої результативності. Так як діти дошкільного віку не можуть повністю осмислити та оцінити важливість заданого процесу, раціонально вести співбесіду з батьками дітей і залучати їх до співпраці.

Для отримання початкових результатів щодо обізнаності, зацікавленості та можливості залучення до співпраці серед батьків дітей середнього дошкільного віку нами було проведено анкетування. Анкета загалом складалася з 16 питань, які за своєю змістовністю поділялися на блоки, а саме:

- тлумачення поняття «дитина, яка часто хворіє» та «фізична реабілітація» таких дітей;
- розуміння понять «профілактика захворювання» та «оздоровлення дитини»;
- усвідомлення найважливішого фактору у збереженні здоров'я;
- бажання мати додаткову інформацію щодо застосування засобів оздоровчо-відновлювального характеру;
- отримання додаткової консультації щодо відновлення та збереження здоров'я дитини.

Під час відповіді батьки мали можливість вибрати вже наявний варіант або надати свій. У цілому значна частина родин віддали перевагу вже існуючим варіантам, деякі з батьків обрали одразу декілька варіацій відповідей.

У результаті анкетування були отримані наступні дані. Під поняттям «дитина, яка часто хворіє» 23 респонденти (42,6%) вказали, що це діти з патологіями чи діти-інваліди, 32 родини (59,2%) надали орієнтовно правильну відповідь. На питання з приводу частих захворювань і їх впливу на гармонійний розвиток дитини 39 опитуваних (72,2%) відмітили, що в першу чергу порушується психоемоційний стан. Щодо питань з приводу причин частих респіраторних захворювань дітей 7 респондентів (12,9%) відмітили спадковість, 18 родин (33,3%) – низь-

кий рівень імунорезистентності, відвідування дитячого садка як причину частих захворювань на ГРВІ обрали 29 осіб (53,7%).

У розумінні 17 серед опитуваних батьків (31,4%) профілактикою захворювань на респіраторно-вірусні інфекції є вакцинація, з них 9 родин (16,6%) щороку роблять профілактичні щеплення від грипу своїм дітям; 26 (48,1%) – надали перевагу вітамінізації дитячого організму. Батьки, які обрали цей варіант відповіді, дійсно проводять вітамінізацію для своїх дітей шляхом застосування вітамінів синтетичного виготовлення та БАД, їх частка складає 13 родин (24%). Зі слів батьків, вітамінізацію вони проводять поетапно, здебільшого в два етапи прийняття вітамінів (на передодні нового навчально-виховного року та у весняний період), курс застосування вітамінних комплексів зазвичай триває один місяць. Загартовуючі процедури, як варіант відповіді, обрали 11 респондентів (20,3%). Досить цікаво, що 6 батьків (11,1%), які відмітили загартування як профілактичний засіб не розуміли, що загартування може відбуватися не лише шляхом водного середовища. Зазначимо, що лише 3 прихильники (5,5%) цього виду профілактики захворювань дійсно проводять загартовуючі процедури. Наразі ці родини застосовують контрастні душі та полоскання горла водою низької температури.

Щодо оздоровлення дитячого організму своє розуміння 32 батьків (59,2%) вибрали варіант заняття фізичною культурою та спортом. З них лише 7 родин (12,9%) водять свою дитину на спортивні секції, у 4 родин (7,4%) дитина займається фізичними вправами вдома і лівова частка батьків, які надають перевагу фізичній культурі й спорту, зазначили, що їх діти не займаються цим видом діяльності, спираючись на небажання дитини. Як варіант, 28 опитуваних (51,8%) відмітили санаторно-курортне лікування і лише 9 з них (16,6%) вказали, що проходять цей вид лікування щороку. Комплексне застосування фізичної реабілітації як засіб оздоровлення дитячого організму обрали 7 батьків (12,9%). На уточнення, з якими видами впливу на організм людини у Вас асоціюється поняття фізична реабілітація, 24 родини (44,4%) обрали зовсім інший напрямок реабілітації. Опитування з приводу фактору впливу, який є найважливішим у збереженні здоров'я дитини, показало, що 19 батьків (50%) обрали спосіб життя, 7 (12,9%) – відзначили спадковість, 23 особи (42,5%) відмітили екологічний стан довкілля й 11 (20,3%) – виділили рівень медицини.

З приводу отримання батьками додаткової інформації щодо застосування засобів оздоровчо-відновлювального характеру, бажання висловили 48 родин (88,8%), 6 опитуваних (11,1%) зайняли нейтральну позицію щодо надання їм інформації. Серед варіантів відповідей щодо виду отриманої консультації 43 (79,6%) – обрали проведення дихальної гімнастики, 27 опитуваних (50%) виявили бажання отримати консультацію щодо застосування елементів самомасажу, 17 родин (31,4%) хотіли б покращити знання з приводу загартування організму, 34 (62,9%) зацікавилися інформацією щодо правильного харчування. Окремі родини відмітили одразу всі запропоновані варіанти, їх частка становить 46,2%. Деякі батьки вказали свої варіанти, які стосувалися заходів корекції порушень стовища 9 осіб (16,6%) та застосування реабілітаційних заходів при частих порушеннях роботи шлунково-кишкового тракту дитини – 1 особа (1,8%).

Оцінка ступеня обізнаності батьків проводилася за

Структура семінарських занять з батьками ОГ дітей, які часто хворіють на респіраторно-вірусні інфекції

№	Тема семінару	Тривалість
1	Діти, які часто хворіють, – контингент населення, який потребує уваги:	
	поняття ЧХД, етіологія, патогенез частих респіраторних захворювань;	5 хв
	психоемоційний стан дитини – важлива складова стану здоров'я при частих та тривалих захворюваннях на респіраторно-вірусні інфекції;	5 хв
	значення фізичної реабілітації для збереження здоров'я дитини та її гармонійного розвитку;	15 хв
	зміст та організація програми фізичної реабілітації дітей, які часто хворіють;	20 хв
2	Особливості проведення дихальної гімнастики в структурі ЛФК:	
ознайомлення з фізіологією дихання людини, його видами;	10 хв	
фізіологія впливу дихальних вправ на організм дитини;	10 хв	
методика виконання дихальних вправ (вихідні положення, кількість повторень, співвідношення ДВ до ЗРВ);	10 хв	
практичне виконання дихальних вправ у поєднанні з загальнорозвиваючими (батьки вчаться правильно дихати, засвоюють методично-правильне виконання дихальних вправ);	30 хв	
запитання та відповіді.	10 хв	
3	Масаж як невід'ємна складова фізичної реабілітації дітей, які часто хворіють:	
	доцільність застосування масажу при частих респіраторних захворювань (точковий масаж за Уманською, масаж грудної клітини);	5 хв
	фізіологія впливу масажних маніпуляцій на організм дитини;	10 хв
	правила пошуку точок та методика виконання точкового масажу за Уманською (практичне виконання даного масажу);	30 хв
запитання та відповіді.	10 хв	
4	Важливість загартовувючих процедур у процесі підвищення імунорезистентності дитини, яка часто хворіє:	
	види загартування дитячого організму, їх вплив на фізіологічні процеси (застосування доступних видів загартування);	10 хв
	поняття кріомасаж стоп, спосіб заготівлі кріопакетів та методика виконання процедури (практичне застосування);	25 хв
запитання та відповіді.	10 хв	
5	Особливості застосування дзвонотерапії в процесі фізичної реабілітації:	
	поняття про вегетативні дисфункції, її прояви, причини;	10 хв
	вплив дзвонів музики на «соматичне і психічне» здоров'я дитини, яка часто хворіє;	10 хв
	способи поєднання дзвонів музики з запропонованими засобами фізичної реабілітації;	10 хв
	практичне ознайомлення з видами «живої» дзвонів музики та її аудіозаписами;	20 хв
запитання та відповіді.	10 хв	
Всього:	5 лекцій	325 хв (5,4 год.)

результатами визначення індексу обізнаності (ІО), що дорівнює відсотковому відношенню числа відповідно правильних виборів (ПВ) до загального числа питань (16): $IO = (ПВ/16) \cdot 100\%$. Залежно від індексу обізнаності батьки були розділені на три групи:

- з достатнім ступенем обізнаності (ІО вище 50%);
- з середнім ступенем обізнаності (ІО від 20 до 50%);
- з низьким ступенем обізнаності (ІО від 0 до 20%).

Загалом, отримані дані підтверджують, що батьківська обізнаність дітей, які беруть участь у дослідженні, у сфері оздоровлення та фізичної реабілітації є низькою, цей показник становить: у 27 (57,4%) опитуваних нижче 20%, 15 (27,7%) батьків показали свій результат у межах середнього ступеня обізнаності й лише 8 (14,8%) респондентів мають достатній ступінь обізнаності.

Недостатній рівень інформованості щодо викори-

стання природних, натуральних, доступних кожній родині засобів відновлення та підтримання дитячого організму сприяє в деякій мірі тривалому протіканню хвороби чи виникненню частих захворювань. Враховуючи показники зацікавленості батьків у самостійному використанні засобів фізичної реабілітації та з метою підвищення ступеня обізнаності батьків, нами було організовано декілька батьківських семінарів. Протягом двох місяців з батьками ОГ було проведено 5 занять загальною тривалістю 5,4 години. Семінари проводилися фахівцем з фізичної реабілітації у вигляді навчально-роз'яснювальних занять із залученням медичного персоналу та психолога даного навчально-виховного закладу. Робочу програму даних семінарів надано у таблиці. Всі запитання батьки могли задавати протягом занять або відправити їх на електронну адресу фізичного реабілітолога.

Висновки

1. Результати аналізу відповідей за розробленими анкетами на початковому етапі дослідження дали змогу визначити низький ступінь обізнаності батьків у сфері фізичної реабілітації дітей, які часто хворіють на респіраторно-вірусні інфекції, та достатній рівень зацікавленості у проведенні оздоровчо-реабілітаційних занять.

2. Підготовлений та проведений тематичний курс занять з батьками забезпечив подальшу співпрацю протягом усього процесу реабілітації.

Перспективи подальших досліджень будуть пов'язані із вивченням особливостей формування оздоровчо-реабілітаційної культури батьків дітей, які часто хворіють, та розробці для них практичних рекомендацій щодо застосування засобів фізичної реабілітації в домашніх умовах.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що немає конфлікту інтересів, який може сприйматися таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Список використаної літератури

1. Альбицкий В. Ю. Часто болеющие дети / В. Ю. Альбицкий, А. А. Баранов, И. Л. Камаев, М. М. Огнева. – Н. Новгород : НГМА, 2003. – 180 с.
2. Кокорева С. П. Часто болеющие дети и проблемы их реабилитации / С. П. Кокорева, Н. П. Куприна, Л. В. Семенченко, В. Н. Рагозина // Эпидемиология и инфекционные болезни. – М., 2007. – № 7. – С. 37–39.
3. Митюреева О. И. Влияние рецидивирующей патологии дыхательной системы на развитие вегетативных дисфункций у детей та ефективність їх корекції / О. И. Митюреева, В. Г. Майданник, Н. М. Кухта [та ін.] // Международный журнал педиатрии, акушерства и гинекологии. – 2014. – Т. 6., № 1. – С. 91–97.
4. Пешкова О. В. Лікувальна фізична культура як засіб профілактики для дітей, які часто хворіють на гострі респіраторні захворювання / О. В. Пешкова // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2015. – № 2(46). – С. 154–160. – dx.doi.org/10.15391/snsv.2015-2.030
5. Полянина А. Ю. Реабилитация после детских инфекционных заболеваний : науч. книга / А. Ю. Полянина, М. Н. Краснова, О. Т. Мишанькина [и др.]. – М. – 2013. – С. 4–5.
6. Современные возможности ароматотерапии в лечении и профилактике острых респираторных инфекций у детей / [О. М. Конова, И. В. Давыдова, Е. Г. Дмитриенко и др.] // Медицинский совет. – 2014. – № 1. – С. 68–72.
7. Струков В. И. Актуальные проблемы профилактики и лечения часто болеющих детей / В. И. Струков, А. Н. Астафьева, Р. Т. Галеева, Г. В. Долгушкина // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Медицинские науки. – 2009. – № 1 (9). – С. 121–135.
8. Толкачова О. В. Вплив рослинних ароматичних речовин на стан кардіореспіраторної системи дітей молодшого шкільного віку / О. В. Толкачова // Вісник Запорізького національного університету. – 2009. – № 1. – С. 138–144.
9. Христова Т. Є. Сучасні підходи до фізичної реабілітації дітей, які часто хворіють на гострі респіраторні захворювання / Т. Є. Христова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 5. – С. 119–123.
10. Чепурна В. С. Динаміка показників функціонального стану дихальної системи школярів під впливом елементів оздоровчої гімнастики хатха-йога / В. С. Чепурна // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 11 (705). – С. 99–104.

Стаття надійшла до редакції: 01.03.2016 р.
Опубліковано: 30.04.2016 р.

Аннотация. Демченко Л. В. Степень осведомленности родителей о применении средств физической реабилитации для детей, которые часто болеют. **Цель:** установить степень осведомленности родителей о применении средств физической реабилитации для детей, которые часто болеют острыми респираторно вирусными инфекциями. **Материал и методы:** анализ научно-методической литературы, опрос и анкетирование. В исследовании приняли участие 54 семьи детей, которые часто болеют. **Результаты:** установлена степень осведомленности родителей в сфере физической реабилитации детей, которые часто болеют, определен уровень родительской заинтересованности к сотрудничеству. Представлен тематический план семинаров с родителями. **Выводы:** повышение степени осведомленности родителей путем обучения и разъяснения является одной из предпосылок достижения высокой результативности в оздоровительно-восстановительном процессе ребенка, который часто болеет.

Ключевые слова: дети, которые часто болеют, родительская осведомленность, физическая реабилитация.

Abstract. Demchenko L. The degree of parental awareness of using means of physical rehabilitation on the frequently ill children. **Purpose:** to establish the degree of parental awareness of using means of physical rehabilitation on the frequently ill children with acute respiratory viral infections. **Material & Methods:** analysis of scientific and methodological literature, surveys and questionnaires. **Results:** the research involved 54 families with the frequently ill children. The paper characterizes and establishes the degree of parental awareness in the sphere of physical rehabilitation of the frequently ill children, determines the level of parental interest in cooperation, presents the plan of seminars with parents. **Conclusions:** increasing the degree of parental awareness by studying and explaining is a prerequisite to achieve high effectiveness in health recovery process of the frequently ill children. **Keywords:** frequently ill children, parental awareness, physical rehabilitation.

Keywords: children who are sick, parental awareness, physical rehabilitation.

References

1. Albitskiy, V. Yu., Baranov, A. A., Kamayev, I. L. & Ogneva, M. M. 2003, *Chasto boleyushchiye deti* [Often ill children]. N. Novgorod: NGMA, 180 p. (in Russ.)
2. Kokoreva, S. P., Kuprina, N. P., Semenchenko, L. V. & Ragozina, V. N. 2007, [Often ill children and their rehabilitation problems] *Epidemiologiya i infektsionnyye bolezni* [Epidemiology and Infectious Diseases]. M., No 7, pp. 37–39. (in Russ.)
3. Mityuryaeva, I. O., Maydannik, V. G. & Kukhta, N. M. 2014, [The impact of recurrent respiratory pathology at developing autonomic dysfunction in children and the effectiveness of their correction] *Mezhdunarodnyy zhurnal pediatrii, akusherstva i ginekologii* [The International

Journal of Pediatrics, Obstetrics and Gynaecology]. T. 6., No 1, pp. 91–97. (in Ukr.)

4. Peshkova, O. V. 2015, [Therapeutic exercise as a means of prevention for children, who often suffer from acute respiratory infections] *Slobozhanskii naukovno-sportyvnyi visnyk* [Slobozhanskyi science and sport bulletin]. Kharkiv: KSAPC, № 2(46), pp. 154–160, dx.doi.org/10.15391/snsv.2015-2.030. (in Ukr.)

5. Polyamina, A. Yu., Krasnova, M. N. & Mishankina, O. T. 2013, *Reabilitatsiya posle detskikh infektsionnykh zabolevaniy* [Rehabilitation after pediatric infectious diseases]. M., pp. 4–5. (in Russ.)

6. Konova, O. M., Davydova, I. V. & Dmitriyenko, Ye. G. 2014, [Modern possibilities of aromatherapy herbal medicine in the treatment and prevention of acute respiratory infections in children] *Meditsinskiy sovet* [Medical Council], No 1, pp. 68–72. (in Russ.)

7. Strukov, V. I., Astafyeva, A. N., Galeyeva, R. T. & Dolgushkina, G. V. 2009, [Actual problems of prevention and treatment of sickly children] *Izvestiya vysshikh uchebnykh zavedeniy. Povolzhskiy region. Meditsinskiye nauki* [Proceedings of the higher educational institutions. Volga region. Medical sciences]. No 1 (9), pp. 121–135. (in Russ.)

8. Tolkachova O. V. [Impact aromatics plant in the state of cardiorespiratory system of primary school age] *Visnik Zaporizkogo natsionalnogo universitetu* [Journal of Zaporizhzhya National University]. 2009, No 1, pp. 138–144. (in Ukr.)

9. Khristova, T. E. 2012, [Current approaches to physical rehabilitation of children who often suffer from acute respiratory infections] *Pedagogika, psikhologiya ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vikhovannya i sportu* [Pedagogy, psychology, medical-biological problems of physical education and sport]. No 5, pp. 119–123. (in Ukr.)

10. Chepurna, V. S. [The evolution of the functional state of the respiratory system of students under the influence of elements recreational gymnastics Hatha Yoga] *Visnik Kharkivskogo natsionalnogo universitetu im. V. N. Karazina* [Bulletin of Kharkiv V. Karazin National University], 2005, No 11 (705), pp. 99–104. (in Ukr.)

Received: 01.03.2016.

Published: 30.04.2016.

Демченко Людмила Володимирівна: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Навчально-науковий інститут фізичної культури: вул. Роменська 87, м. Суми, 40002, Україна.

Демченко Людмила Владимировна: Сумской государственной педагогический университет имени А. С. Макаренко, Научно-исследовательский институт физической культуры: ул. Роменская 87, м. Сумы, 40002, Украина.

Ludmyla Demchenko: Sumy A. S. Makarenko State Pedagogical University, Education and Research Institute of Physical Culture: Romenskaya str. 87, Sumy, 40002, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0002-5695-5397

E-mail: prtt.a@yandex.ru

Бібліографічний опис статті:

Демченко Л. В. Ступінь обізнаності батьків, щодо застосування засобів фізичної реабілітації для дітей, які часто хворіють / Л. В. Демченко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2016. – № 2(52). – С. 38-42. – doi: 10.15391/snsv.2016-2.006